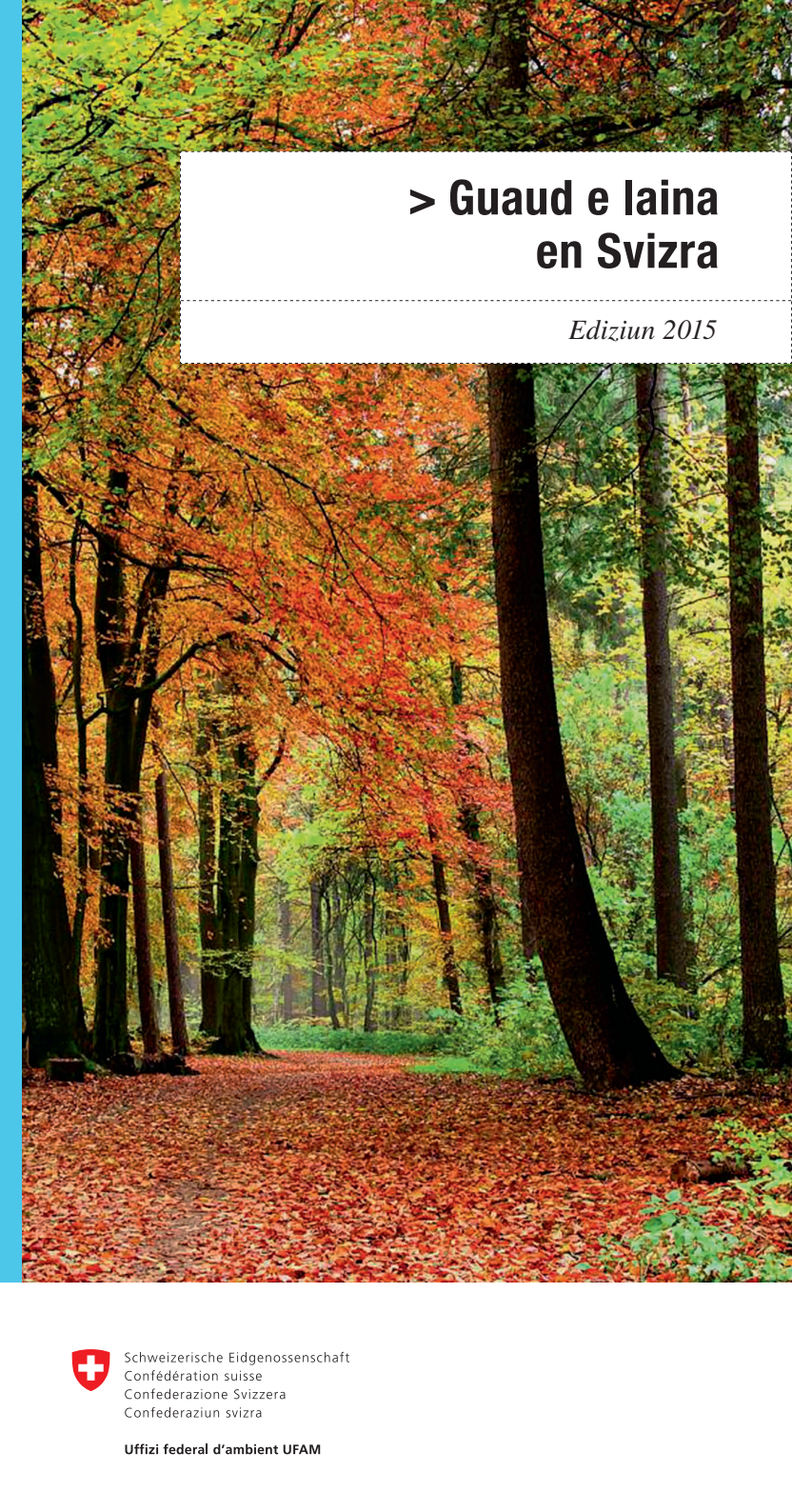

> Gaud e laina en Svizra

Ediziun 2015

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Uffizi federal d'ambient UFAM

Lain è cultura

Tradiziun Dal cumenzament ennà è la vita umana colliada cun il lain. En ils territori rurals da la Svizra che han bler guaud è il lain restà durant millennis il material da construcziun principal.

Innovaziun Oz è il lain in material innovativ. El isolescha cunter perditas da chalur, è sorprendentamain resistant al feu, sa lascha furmar e sa lascha colliar cun blers auters materials. Mobiglias da design ed edifizis moderns fin ad 8 plauns consistan pli e pli da lain. Novs stgaudaments da laina produceschan ultra da chalur per part er electricitad.

Maletg: Markus Betschart, www.f64.ch

Maletg: Corinne Cuendet, Clarens/LIGNUM

La chasa a Bethlehem, chantun Sviz, è cun passa 700 onns ina da las chasas da lain las pli veglias da l'Europa (sura). Edifizis modern da lain da l'Organisaziun mundiala da la proprietad intellectuala a Genevra (sut).

La lina en circulaziun

Cun ina «utilisaziun multipla» intelligenta ha la lina pli che mo ina vita: Laina duvrada nunchargiada (or d'edifizis u da palettas e.u.v.) po vegnir duvrada per producir plattas cumprimidas e plattas da fibras, tocs palpieri pon vegnir reciclads ed en in ultim pass vegnì producì energia or da la lina. Plirs stgalims d'utilisaziun u pliras cascadas augmentan uschia la creaziun da valur, reduceschan il consum da resursas e lian il gas climatic CO₂ durant in temp pli lung.

Construir cun lain

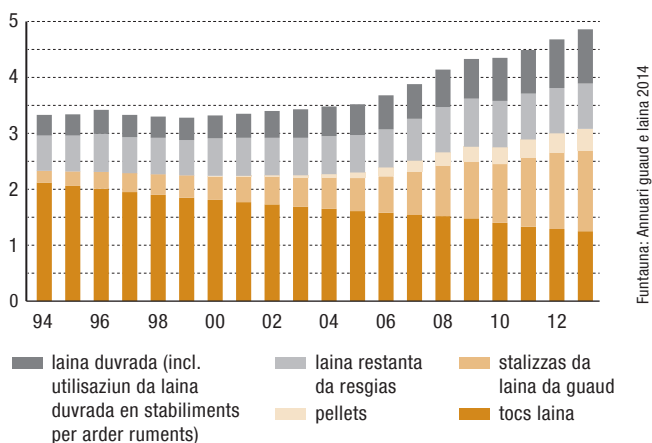
La chamona Monte-Rosa fa frunt al vent ed a l'aura sin passa 2800 meters sur mar. Pussaivel è quai grazia ad ina construcziun purtanta da lain cun qualitäts excellentas dal material. Er a cundiziuns main extremas vegni construì cun lain: Fin l'onn 2012 è la part dals edifizis da lain vi da l'entir dumber d'edifizis s'augmentada entaifer 3 onns per 15 pertschient tar edifizis da plirs plauns schizunt per 50 pertschient.

Laina è energia

Indigena Circa la mesadad dal consum svizzer da laina serva a la producziun d'energia. Suentar la forza idraulica è en noss pajais la laina pia la funtauna d'energia regenerabla la segund impurtanta e cumpiglia bundant 10 pertschient da la dumonda da chalur.

Ecologica L'energia che vegn producida cun laina svizra correspunda annualmain ad 1,1 milliardas liters ieli da stgandar. Cur che la laina arda, scappa mo tant CO₂ en l'atmosfera sco quai ch'ils bostgs avevan arcunà avant. La laina è pia neutrala per il clima e meglierescha la bilantscha da CO₂ da la Svizra.

Moderna Bleras installaziuns da combustiu da la Svizra èn pignas per in unic local. Ils ultims onns è s'augmentà il dumber da stgaudaments pli gronds ed automatics. Quels produceschan adina pli savens er current ed èn pli ecologicas grazia a buns filters. En il chamin privat gida la dretga moda da far fieu a mitigiar la contaminaziun da l'aria (vesair www.holzenergie.ch/anfeuern).

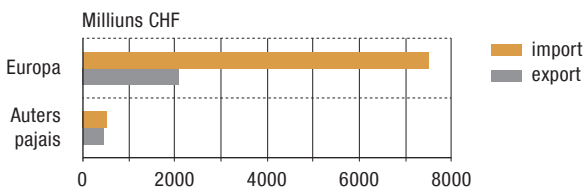

Svilup dal consum da laina d'energia tenor la spezia da laina dad arder en milliuns meters cubic per onn.

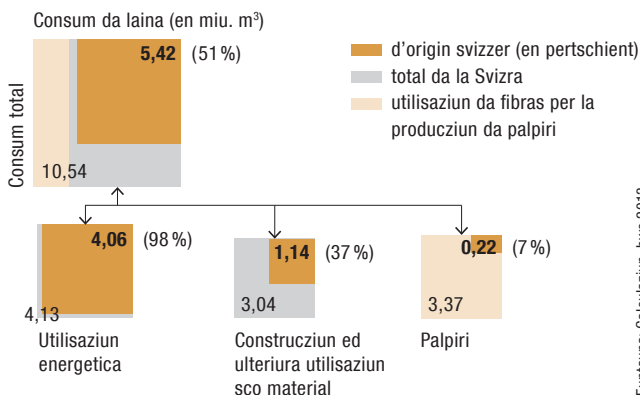
Laina preziosa

Import-export En connex cun la laina èn ils pajais da la UE ils partenaris comercials ils pli impurtants da la Svizra; laina tropica è percunter da fitg pitschna impurtanza. Ils exports da laina svizra èn sa reducids dapi l'onn 2008, e dapi lura han ins er taglià main laina indigena.

Creaziun da valor La Svizra exportescha circa la medema quantidad da laina sco ch'ella importescha. La laina per l'export è dentant main elavurada che quella importada. Pass da lavur impurtants vegnan fatgs a l'exteriur, perquai ch'ils custs èn pli bass là e perquai che en noss pajais mancan las capacitads da producziun correspondentas. La Svizra perda tras quai ina pussaivla creaziun da valor.

Funtauna: Annuari guaud e laina 2014

Funtauna: Calculaziun .bwc 2013

Import ed export da products da lain, mesirads tenor la valor en milliuns francs per onn (sura). Consum da laina en Svizra 2011 (sut).

Responsablidad per la laina

Laina svizra persistenta La Lescha dal guaud da la Svizra scumonda da runcar guaud e pretenda che la laina vegnia producida ecologicamain ed en moda socialmain supportabla. Il *segn da derivanza* «Lain svizzer» permetta a las consumentas ed als consuments da renconuscher en moda simpla l'origin.

Il segn da derivanza HSH stat per lain e products da lain or dal guaud svizzer. www.holz-bois-legno.ch

Derivanza transparenta En tscherts pajais arriva la laina sin il martgà, da la quala il tagl destruescha guauds e privescha la populaziun residenta da sia basa d'existenza. Per far frunt a quest svilup ha la Svizra introducì in'obligaziun da decleraziun per pajais d'origin e per spezias da lain. La vendita da laina tagliada illegalmain è scumandada.

Labels internaziunals Las certificaziuns tenor ils standards da FSC u PEFC dat perditga – independentamain dal pajais d'origin – d'ina cultivaziun dal guaud persistenta.

Il sigils da qualidad FSC (forest stewardship council) e PEFC (programme for the endorsement of forest certification schemes) stattan per lain e per products da lain che derivan da guauds cultivads persistentamain. www.ch.fsc.org e www.pefc.ch

Ulteriuras infurmaziuns

- > Rigling, A., Schaffer, H.P. (editurs) 2015: Rapport davart il guaud 2015. Stadi ed utilisaziun dal guaud svizzer. Uffizi federal d'ambient (UFAM), Berna, Institut federal per la perscrutaziun da guaud, naiv e cuntrada (WSL), Birmensdorf. 143 p. www.bafu.admin.ch/uz-1512-d
- > UFAM (editur) 2013: Politica da guaud 2020. Visiuns, finamiras e mesiras per ina cultivaziun persistenta dal guaud svizzer. Uffizi federal d'ambient (UFAM), Berna. 66 p. www.bafu.admin.ch/ud-1067-d
- > UFAM (editur) 2014: Annuari guaud e laina 2014. Uffizi federal d'ambient (UFAM), Berna. 172 p. www.bafu.admin.ch/ud-1420-d
- > Tema spezialisà guaud e laina da l'Uffizi federal d'ambient (UFAM): www.bafu.admin.ch/wald
- > Inventari forestal naziunal (IFN): www.lfi.ch
- > Plan d'acziun lain: www.bafu.admin.ch/aktionsplan-holz
- > Professiuns en il guaud: www.waldberufe.ch

Basas giuridicas

La Lescha davart il guaud (LG) e l'Ordinaziun davart il guaud (OG) fixeschan ch'il guaud duai vegnir mantegnì en sia surfatscha, en sia repartiziun geografica ed en sia qualitad e ch'el duai ademplir sias funcziuns da protecziun, d'utilisaziun e da recreaziun.

Editur

Uffizi federal d'ambient (UFAM).
Il UFAM è in uffizi dal Departament federal per ambient, traffic, energia e communicaziun (DATEC).

Contact

UFAM, partiziun «guaud»,
CH-3003 Berna
Tel. +41 (0)31 324 77 78
wald@bafu.admin.ch

Concept ed accumpagnament professiunal

Adrian Schmutz e Claire-Lise Suter,
UFAM, partiziun «guaud»

Maletg da la cuverta

Economia forestala da la Svizra

Redacziun

dialog:umwelt, Berna

Concepziun

Magma – die Markengestalter, Berna

La versiun stampada po vegnir retratga sut

www.bundespublikationen.admin.ch,
Art.-Nr. 810.400.106rg

Chargiar giu datoteca da PDF

www.bafu.admin.ch/ud-1093-r

Questa publicaziun stat a disposiziun er per tudestg, per franzos, per talian e per englais.

© UFAM 2015

Il guaud sa mida

Il Giura, caracterisà da guauds da pasculaziun, ha ses num dal celtic e quest num signifitga «guaud». Senza l'influenza dals umans cuvriss il guaud la gronda part da la Svizra. Runcadas han in pau a la giada avert la cuntrada. En il rom da l'industrialisaziun è la finala vegnidas runcadas entiras spundas. La Lescha davart la polizia forestala da l'onn 1876 ha franà questa explotaziun da rapina. En il fratemp è la surfatscha da guaud sa stabilisada, e là, nua che l'agricultura scumpara, sa derasa il guaud schizunt.

Lieu: Le Roselet, chantun Giura

Il guaud viva

Bostgs da biotop Ils bostgs vegls èn segnads da cha-metgs, da stemprads e da decadenza. Las sfessas, ils cuvels e las plazzas marschas che resultan vegnan abitadas da mistgels, bulieus, insects, utschels, utschels-mezmieur e d'autras spezias. Il bostg daventa sez in spazi da viver.

Laina morta Blers bulieus, baus e bleras autras spezias na pon betg viver senza laina morta. Cun decumponer bists e roms morts giu, dattan quests organissemes enavos substan-zas nutritivas al terren dal guaud e servan sco nutriment ad autras spezias sco per exempel al pitgalain.

Ur dal guaud Sch'ins quinta ensemen tut ils urs dal guaud da la Svizra, tanschan quels trais giadas enturn la terra. Tut-tina grond è lur potenzial sco spazi da viver e sco colliaziun.

Reservats da guaud En ils reservats da guaud natiral pon bostgs da biotop e laina morta madirar senza distur-bis, entant ch'en ils reservats da guaud spezial vegn la laina tagliada uschia, ch'i resultan tips da guaud rar per orchideas e per autras spezias raras.

Maletg: Jeroen Seyffter

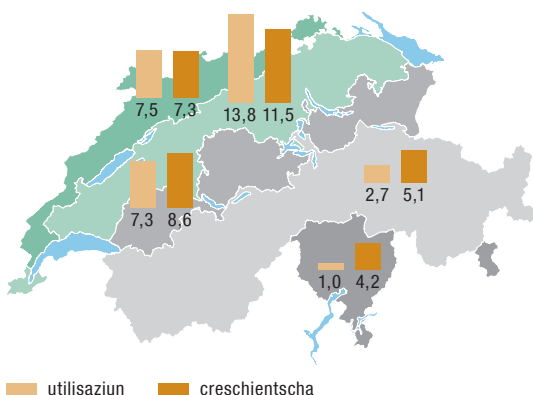
Or d'in bist mort crescha nova vita cun bulieus e cun mistgel. Circa la mesadad da la flora e da la fauna che viva en Svizra dependa dal guaud.

Il gaud producescha

Ritga purschida Dal gaud derivan victualias sco bu-lieus, mel d'avieuls, charn da selvaschina u chastognas. Er in gronda part da l'aua da baiver vegn producida d'intschess dal gaud. Il product dal gaud il pli impurtant è però la laina.

Materia prima laina Ils gauds svizzers produceschan mintga trais secundas in meter cubic laina u annualmain 10 milliuns meters cubic laina. Tenor il princip da la persistenza dastga vegnir taglià a lunga vista mo tanta laina sco ch'i crescha suenter. Convertì en ina hectara gaud correspunda quai a 7,4 meters cubic, utilisads vegnan 6,6 meters cubic da quai. In terz dal tagl è laina da feglia, dus terzs laina da dascharina che vegn preferida en la construcziun.

Protecziun dal clima Cun crescer retiran ils bostgs il gas climatic CO₂ da l'atmosfera. Tranter 2008 e 2012 ha il gaud svizzer arcunà en questa moda annualmain 1,6 milliuns tonnass CO₂. Quai è circa in terz da quella quantidad da CO₂ che la Svizra stuess reducir da sia svapur durant quest temp, tenor las obligaziuns internaziunalas.

Funtauna: IFN

Part dal gaud da protecziun en pertschient. Utilisaziun e creschientscha da laina en meters cubic per hectara tranter 1993 e 2013. En il territori alpin ed al sid da las Alps na vegn il potenzial betg exaurì.

Aventuras en il guaud

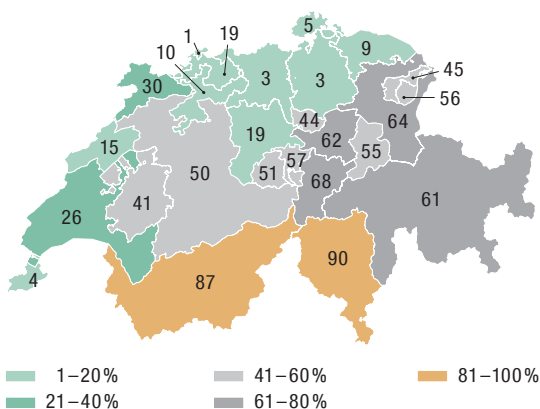
Il guaud svizzer è damanaivel. Mintga segunda persuna cuntanscha il guaud en pli pauc che diesch minutas. L'effect recreativ dal guaud vegn apprezzà e nizzegià intensivamain. Il pli savens visitan las persunas il guaud per ir a spass, per far sport u simplamain per far ina pausa. Las scolas e las scolinas chattan en il guaud ina «gronda stanza da scola» cun ina gronda valur d'aventura.

Il gaud protegia

Privels da la natira Gauds da protecziun preservan ils umans, ils edificizis e las lingias da traffic cunter bovas, lavinas, u crudada da crappa ed eviteschan l'erosiun. Bliers gauds reduceschan il privel che laina e glera arrivian en ils auals e sminueschan uschia inundaziuns e bovas.

Tgira dal gaud da protecziun Senza tgira sa pegiorescha l'effect dals gauds envers ils privels da la natira: Els daventan veglianders e memia spess e sviluppan ina structura disfavouraivla. Intervenziuns forestalas cumbattan cunter quai, promovon la creschientscha da spezias da bostgs confurmas al lieu e gidan ils bostgs giuvens a sa sviluppar.

Aua da baiver Circa 80 pertschient da l'aua da baiver resulta en Svizra da l'aua sutterrana. Per l'alimentaziun da l'aua è fitg impurtanta l'aua da sfundrada che pervegn dal terren dals gauds. Per il pli è ella d'ina qualitat excellenta e cuvra circa 40 pertschient dal basegn.

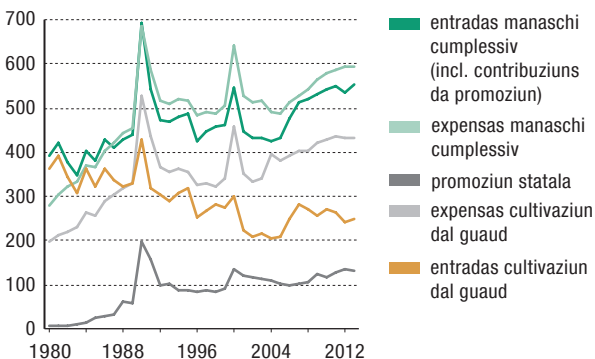
Part dal gaud da protecziun en pertschient. La mesadad dal gaud è gaud da protecziun. En las regiuns alpinas è la part cleramain pli auta ch'en la Bassa, ma er en tut ils chantuns da la Bassa centrala datti gauds da protecziun.

Guaud ed economia

Grondas midadas L'economia forestala svizra cun sias circa 7000 plazzas da lavur subescha actualmain ina mida-da structurala. Pervia da la concorrenza internaziunala che daventa pli e pli dira fa la gronda part dals manaschis forestals perditas finanzialas dapi ils onns 1990. Perquai èsi necessari da far ulteriuras stentas per augmentar l'effizienz.

Prestaziuns betg cuvridas Il retgav da la vendita da laina na cuvra savens betg ils custs dals tagls da laina, e na cuvra insumma betg ils custs per la tgira dal guaud da protecziun, per la promoziun da la biodiversitad u per il mantegniment d'implants da recreaziun. Malgrà ils puncts da partenza innovativs – sco per exempel il manaschi da parcs da sugas u da santeris forestals – è necessaria ina promoziun publica.

Promoziun statala Tut en tut metta la Confederaziun a disposiziun 135 milliuns francs. In terz da quels va a favur da la protecziun cunter privels da la natira.

Funtauna: UST 2014

Entradas ed expensas dals manaschis forestals en milliuns francs. Ils ultims 30 onns èn sa reducidas las entradas da la cultivaziun dal guaud, il medem mument èn las expensas creschidas.

Il guaud sut squitsch

Substanzas nuschaivlas Er sche l'aria è daventada pli netta ils ultims 30 onns, fan vinavant donn al guaud l'ozon sco er las contaminaziuns da l'aria che cuntegnan nitrogen. Las limitas per nitrogen èn surpassadas sin passa 90 % da la surfatscha da guaud, ladadas surproporziunalas ed aschen-taziun dal terren èn las consequenzas.

Midada dal clima Fin la fin dal 21. tschientaner ristgan las temperaturas da s'augmentar en Svizra per 4°C ed i dastgassan s'augmentar stemprads, setgiras ed incendis da guaud. Eveniments extremes indebleschan il guaud e pussi-biliteschan che organissem nuschaivels sa derasian.

Organissem nuschaivels Las circulaziuns dal com-merzi creschent fan arrivar en Svizra spezias privlusas betg confurmas al lieu sco il bau-buc asiatic.

Donns da ruier Aviezs ed autras spezias da bostgs èn periclitads, sche chavriels, chamutschs u tshiervs rujan lur chatschs. Senza animals da rapina gronds u senza chatscha, s'augmentan els sproporziunadamain.

Maletg: Beat Wermelinger, WSL

Il bau-buc asiatic illustrà qua survart tutga – sco il cancer da la scorsa da chastagners u sco la bacteria dal feu bacterial – tar ils «organissem nuschaivels spezialmain privlus» ch'ins sto annunziar e cumbatter.

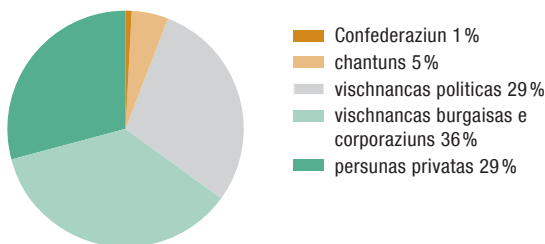
Il gaud ed jau

In gaud per tuts Cuntrari ad auters pajais europeics dastgan ins ir libramain en il gaud svizzer – ina purschida, da la quala quatter da tschintg abitants fan diever regular-main.

En possess multifar Circa in quart milliun Svizras e Svizzers ha in toc gaud en sia proprietad. La gronda part dal gaud appartegna dentant al maun public.

Reglas simplas En il gaud èsi pussaivel da far las pli differentas activitads. Per ch'ils utilisaders umans ed ils abitants animals giajan bain perina, ston ins observar intginas reglas:

- respectar absolutamain las fermadas per tagls da laina;
- restar sin las rutas e sendas segnadas cun far sport da naiv, cun ir cun il velo da muntogna e cun ir a sella en il gaud;
- tegnair ils chauns sut controlla e – per proteger la selvaschina – betg als laschar vagabundar;
- observar ils avertiments d'incendis da gaud e betg ir en il gaud, sch'i dat in alarm da stemprads;
- betg laschar enavos rument en il gaud.

Funtauna: UST 2014

Proprietad da gaud en Svizra. Stgars dus terzs dal gaud appartegnan a 2800 differentes proprietaris publics (Confederaziun, chantuns, vischnancas politicas, vischnancas burgaisas e corporaziuns), il rest a passa 244000 persunas privatas.